

Секція 3.

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИЙ МЕТОД АНАЛІЗУ В ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОМУ ДОСЛІДЖЕННІ

Шапошник О.М.

кандидат філологічних наук

Херсонський державний університет

Основою перекладознавчого дослідження постає комплекс методів аналізу, як загальнофілологічних, так і власне перекладознавчих, спрямованих на вивчення специфіки функціонування одиниць різних мовних рівнів та елементів гіпотекстових, текстових та гіпертекстових контекстів. Таким чином, застосування комплексу методів слугує вивченню текстів в перекладознавчому аспекті, зокрема визначення ступеню близькості або віддаленості змісту та структури текстів оригіналів і перекладів, виокремлення способів досягнення еквівалентності / адекватності, прийомів перекладу та низку інших характеристик перекладацького процесу.

Перш ніж встановити ступінь адекватності відтворення тієї чи іншої мовностилістичної одиниці у перекладі, в залежності від типу цієї одиниці, досліднику подекуди доводиться аналізувати її семантику, дистрибуцію, функціонування та інші параметри. Так, в залежності від контексту одне й та сама лексична одиниця може набувати різного змісту або стилістичного забарвлення. Відповідно, у процесі перекладознавчого дослідження необхідним є залучення лінгвостилістичного аналізу, який передбачає визначення ролі та функцій мовних засобів різних рівнів в організації та вираженні ідейно-тематичного змісту тексту. На відміну від суто лінгвістичних методів аналізу, які спрямовані на виокремлення певної мовної одиниці та особливостей її функціонування, лінгвостилістичний аналіз зорієнтований на вивчення варіативності мовних проявів та, відповідно, працює з варіантами мовних одиниць різних рівнів [3, с. 109].

Матеріалом лінгвостилістичного аналізу слугують особливості мовної організації тексту та специфіка авторового ідіостилю. Це такі мовностилістичні одиниці, як архаїзми та історизми, поетична символіка, незнайомі або малознайомі читачам діалектизми, професіоналізми, арготизми, жаргонізми, терміни; індивідуально-авторські новотвори; тропи; специфіка поєднання стилістично нейтральних та маркованих мовних елементів і структур; взаємозв'язок мовного та смислових рівнів тексту з точки зору повноти вираження авторської концепції та ін. [там само].

Продемонструємо специфіку застосування лінгвостилістичного аналізу на матеріалі текстів дитячої літератури жанру фентезі «*The sisters Grimm*» М. Баклі та фентезі з елементами наукової фантастики «*Artemis Fowl*» Й. Колфера.

Під час проведення дослідження вихідного тексту (далі – ВТ) і тексту перекладу (далі – ПТ) в перекладознавчому аспекті визначається адекватність відтворення у тому числі авторового ідіостилю. Так, за допомогою лінгвостилістичного методу виокремлюється стилістична характеристика або емоційне забарвлення лексичних одиниць ВТ і ПТ. Потім з перекладознавчої точки зору встановлюється адекватність відтворення цих одиниць. Особливого значення доцільність адекватної передачі або, навпаки, зміни стилістичної характеристики лексичної одиниці у трансляті набуває при перекладі дитячої літератури.

Наприклад, у ВТ «*The sisters Grimm*» лексема *lunatic* [4, с. 32] є нейтральною, маючи при цьому в українській мові також нейтральні еквіваленти, як-от *божевільний, ненормальний, безумець*. Натомість у ПТ ця лексична одиниця відтворена за допомогою варіанту *дурноверхий* [1, с. 48], який належить до фамільярного регістру. Отже, вихідне стилістичне забарвлення не збережено у трансляті. Якщо лексема у ВТ має нейтральне забарвлення, а у ПТ відтворюється за допомогою розмовної, фамільярної, лайливої лексики, і така підміна відбувається не з метою компенсації того чи

іншого знівельованого стилістичного прийому, відповідно це слугує неадекватному відтворенню авторового ідіостилю у ПТ.

Лінгвостилістичний метод аналізу також застосовується для визначення адекватності передачі у ПТ термінологічної характеристики лексичних одиниць, яка постає інваріантною особливістю лексико-семантичного контексту наукової фантастики. Із залученням цього методу під час перекладознавчого дослідження ми можемо встановити наявність або відсутність стилістичної маркованості лексем ВТ і ПТ та дійти висновку, наскільки адекватно збережена у перекладі термінологічна характеристика лексеми оригіналу.

З цієї точки зору проаналізуємо відтворення дієслова *to store* у перекладі твору в жанрі фентезі з елементами наукової фантастики «*Artemis Fowl*» Й. Колфера. Дієслово *to store* у фрагменті оригіналу *The process took several minutes. When he was finished, the entire volume was **stored** on the camera's chip* [5, с. 14] має термінологічну характеристику, оскільки вживається у сфері інформаційних технологій та позначає процес збереження інформації на електронному носії. Натомість у ПТ фрагмент транскодується як *Весь цей процес забрав лише кілька хвилин. Ось уже вміст Книги й **закарбовано** на чипі фотокамери* [2, с. 19], а перекладацький варіант дієслова ВТ *закарбувати* належить до загальноновживаної лексики. У такий спосіб стилістична маркованість лексеми оригіналу нівелюється у ПТ. Така зміна стилістичної характеристики лексичної одиниці є неприпустимою, оскільки слугує змінам, у тому числі, жанрових ознак трансляту. Такі результати ми отримали завдяки залученню лінгвостилістичного аналізу в рамках перекладознавчого дослідження.

Дійти висновків стосовно ефективності добору перекладацьких варіантів або застосування тих чи інших способів і прийому перекладу для досягнення адекватності у відтворенні як окремих жанрових ознак ВТ у перекладі, так і усього тексту в цілому дозволяє застосування методу узагальнення. Цей загальнонауковий метод забезпечує можливість дійти висновків дослідження

логічним шляхом, ідучи від однієї думки, твердження, положення – до іншого, більш значного у рамках певного наукового пошуку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баклі М. Сестри Грімм: Книга 1. Казковий переполюх : пер. з англ. О. Мокровольський. Київ : «Махаон-Україна», 2008. 384 с.
2. Колфер Й. Артемис Фаул. Розум проти чарів: Фантастичний роман : пер. з англ. О. М. Мокровольський. Київ : Школа, 2006. 320 с.
3. Шарафутдинова Н. С. Теория и история лингвистической науки : уч. пособие. Ульяновск : УЛГТУ, 2006. 284 с.
4. Buckley M. The sisters Grimm, book one: the fairy-tale detectives. New York : Amulet Books, 2005. 284 p.
5. Colfer E. Artemis Fowl. London : Puffin, 2002. 280 p.